

Исмаилова Айгул Адылбековна
Кыргыз Республикасынын Эл аралык университети
Исмаилова Айгул Адылбековна
Международный университет Кыргызской Республики
Ismailova Aigul Adylbekovna
International University of the Kyrgyz Republic
Тел: +996706550788
e-mail: aigul.ismailova2018@gmail.com

Кылычбаева Элнур Омурбековна
Кыргыз Республикасынын Эл аралык университети
Кылычбаева Элнур Омурбековна
Международный университет Кыргызской Республики
Kylychbaeva Elnura Omurbekovna
International University of the Kyrgyz Republic
Тел: +996704241085
e-mail: k-elnura20@mail.ru

ПЕДАГОГДУН ИННОВАЦИЯЛЫК ИШМЕРДҮҮЛҮГҮ

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПЕДАГОГА

INNOVATIVE ACTIVITY OF THE TEACHER

Аннотациясы: Педагогдун инновациялык ишмердүүлүгү азыркы күндө актуалдуу маселелердин бири катары каралып келет. Билим берүү тармагындагы ар тараптуу өнүгүү жана өзгөрүү иш-аракеттери мугалимдерден салттуу билим берүүдөн арылып, инновациялык билим берүүгө басым жасоону талап кылууда. Жаш муундарды окутууда жана тарбиялоодо инновациялык ыкмаларды колдонуу – жогорку деңгээлде билим берүүгө өбөлгө болот.

Негизги сөздөр: инновация, педагог, заманбап, потенциал, инновациялык ишмердүүлүк, инновациялык ыкма.

Аннотация: Инновационная деятельность учителя рассматривается как одна из актуальных проблем современности. Комплексная деятельность по развитию и изменению в сфере образования требует от педагогов отказаться от традиционного образования и концентрации на инновационном образовании. Использование инновационных подходов в обучении и воспитании подрастающего поколения способствует повышению уровня образования.

Ключевые слова: инновация, педагог, современность, потенциал, инновационная деятельность, инновационный подход.

Abstract: Innovative activity of the teacher is considered as one of the urgent problems of our time. Comprehensive development and change activities in the field of education require teachers to abandon traditional education and focus on innovative education. The use of innovative approaches in teaching and educating the younger generation contributes to improving the level of education.

Keywords: innovation, teacher, modernity, potential, innovative activity, innovative approach.

Педагогдун профессионалдык өзүн-өзү өркүндөтүү процессинде анын инновациялык ишмердүүлүгү өзгөчө роль ойнойт. Ушуга байланыштуу мугалимдин ага даярдыгын калыптандыруу анын профессионалдык жактан жогорулашынын эн маанилүү шарты болуп саналат. Инновациялык процесс мыкты тажрыйбага, элге билим берүүдөгү көптөгөн уюштуруучулук өзгөрүүлөргө, илимий ойдун жетишкендиктерине жана аларды ишке ашырууга байланыштуу бардык нерселерди камтыйт. Педагогикада борбордук орунду ээлеген окуу-тарбия процессин инновациялык деп эсептесе болот, анткени анын максаты студенттерге алар үчүн жаңы болгон билимдерди берүү, инсандын жаңы касиеттерин калыптандыруу, келечекте туура кесипти тандоого өбөлгө болуп саналат.

Инновациялык процесстердин өнүгүшү терең илимий негиздөөнү, инновациялык процесстердин маңызын, структурасын жана мыйзам ченемдүүлүктөрүн түшүнүүнү жана социалдык-педагогикалык көрүнүш катары жана педагогикалык башкаруунун татаал объектиси катары талап кылууда. Педагогикалык инновацияларга дайыма көңүл буруу билим берүү мекемесинин жана анын ар бир бөлүмүнүн ажырагыс милдети болуп калат. Себеби, билим берүүдөгү жасалып жаткан баардык иш-аракеттер мугалимдердин ишмердүүлүгүнө түздөн-түз багытталып келет. Окутуучуларга коюлган талаптар билим берүү мекемелеринин инновацияларды кабыл алуусун жогорулатууга, аларды бүтүндөй билим берүү процессин дайыма жаңылоого багыттоого, жогорку натыйжаларды алууну камсыз кылууга багытталган.

Азыркы изилдөөчүлөр дүйнөлүк жогорку билим берүүнү өнүктүрүүнүн төмөнкү негизги дүйнөлүк тенденцияларын аныкташат:

- Жогорку билим берүү системасын демократиялаштырууга жана калктын мүмкүн болгон эң көп бөлүгүнө жогорку билим алуу мүмкүнчүлүгүн кеңейтүүгө жалпы каалоо өсүүдө.
- 18-25 жаштагы жаштар үчүн да, социалдык-экономикалык себептерден улам кесибин алмаштырууга аргасыз болгон чоңдор үчүн да арналган анын жаңы формаларын жана варианттарын колдонууну түзүү үчүн кесиптик-техникалык билим берүү системасын акырындык менен татаалдаштыруу.
- Студенттердин мобилдүүлүгүн жогорулатууга, окутууда эң рационалдуу темаларды аныктоого жана студенттердин келечектеги адистигин тандоосун кеңейтүүгө багытталган көп баскычтуу жогорку билим берүү системасы иштелип чыгууда.
- Жаңы билим берүү маалымат технологияларына жана анын чексиз маалыматтык ресурстары жана аралыктан кесиптик билим берүү мүмкүнчүлүктөрү менен Интернетке кызыгуу өсүүдө.
- Жогорку билим берүүнүн мазмунунун гуманитардык компоненти олуттуу түрдө көбөйдү, жаңы илимий жана билим берүү дисциплиналары киргизилүүдө.
- Жогорку кесиптик билим берүүнүн мазмунунун жана технологияларынын максаттарын үзгүлтүксүз жаңылоо жүрүп жатат, окуу пландары илимий-техникалык жана социалдык прогресстин жетишкендиктерин жана дүйнөлүк билим берүү стандарттарынын талаптарын эске алуу менен түзүлүүдө [5, 22].

Өлкөдө инновациялык процесстерди изилдөөнүн жана баалоонун эффективдүү ыкмалары билим берүүнү жөнгө салууга, практикалык артыкчылыктарды жогорулатууга жана көңүл бурууну жогорулатууга мүмкүндүк берип келет. Салттуу системада иштеген мугалимге педагогикалык техниканы өздөштүрүү жетиштүү болсо, б.а. билим берүү ишмердүүлүгүн профессионалдык деңгээлде жүргүзүүгө жана аздыр-көптүр ийгиликтүү окууга жетишүүгө мүмкүндүк берүүчү педагогикалык көндүмдөрдүн системасы, анда инновациялык режимге өтүү үчүн мугалимдин инновацияга даярдыгы аныктоочу фактор болуп саналат.

Педагогикалык инновациялык ишмердүүлүктү уюштуруу өзүнө биринчи кезекте программаларды жана пландарды иштеп чыгууну, тапшырмаларды бөлүштүрүүнү, алардын аткарылышын контролдоону, көйгөйлүү кырдаалдарды четтетүүнү камтыйт.

Кесиптик билим берүүнү өнүктүрүүнүн азыркы абалы окутуучулардан жогорку илимий компетенттүүлүктү, чоң кесипкөйлүктү, окутуудагы жаны ыкманы жана туруктуу өркүндөтүүнү талап кылат. Мугалимдин максаттуу багыттарды кайра багыттоонун тез өзгөрүп турган шарттарында билим берүү процессин башкаруу жөндөмү, билим берүүнүн динамикалык жаңыланган мазмуну, анын формаларынын жана методдорунун өзгөрмөлүүлүгү өзгөчө мааниге ээ. Ошондуктан теорияда жана практикада пайда болгон жаңы идеяларга окутуучунун кабылдоочулугун камсыз кылган механизмди иштеп чыгуу, изилдөө ишине табит берүү, педагогикалык процесстин натыйжалуулугун жогорулатууга гана эмес, ошондой эле анын субъекттеринин жеке жана кесиптик өсүшүнө түрткү берүүчү жамааттык инновациялык ишмердүүлүктү уюштуруу жөндөмүн өнүктүрүү абдан маанилүү болуп саналат.

Заманбап шарттарда окутуучунун иши дайыма өзгөрүп турат, билим берүүдөгү жаңы кырдаал ага өтө олуттуу талаптарды коет. Тагыраак айтканда, билим берүүнүн мазмунун жана технологияларын өзгөртүү, башкаруу түзүмүн жаңыртуу же инновациялык активдүүлүктү өнүктүрүү болуп саналат. Ошондой эле, мугалимдин инновациялык потенциалы да маанилүү ролду ойнойт. Ал төмөнкү мүнөздөмөлөрдөн турат:

- кесиптик компетенттүүлүк; инновациялык ишти уюштурууга даярдык; инновациялык ишке муктаждыктын болушу; жеке-ишкер сапаттардын системасы.

Педагогдун кесиптик иши төмөнкү учурларда толук кандуу боло албайт:

- эгерде ал бир жолу үйрөнгөн иш методдорун кайра жаратуу катары гана курулса;

- эгерде анда билим берүүнүн жогорку натыйжаларына жетишүү үчүн болгон мүмкүнчүлүктөр объективдүү пайдаланылбаса;

- эгерде ал педагогдун инсандыгын өнүктүрүүгө салым кошпосо;

- эгерде мугалимде чыгармачылык жок болсо.

Албетте, мугалимдин инновациялык ишмердүүлүгүнүн мүнөзү да түзүлгөн шарттарга жана конкреттүү окуу жайдагы шарттарга байланыштуу, бирок баарыдан мурда анын бул ишке жеке даярдыгынын деңгээлине жараша болот.

Инновациялык ишмердүүлүктүн негизги максаты – мугалимди чыгармачыл инсан катары өнүктүрүү, аны ишмердүүлүктүн репродуктивдүү түрүнөн методикалык чечимдерди өз алдынча издөөгө багыттоо, мугалимди окутуунун инновациялык ыкмаларын иштеп чыгуучуга жана авторуна айландыруу.

Мугалимдин чыгармачылыгы – бул окуу-тарбия процессинин алда канча алдыңкы ыкмаларын жана каражаттарын табууга багытталган анын кесиптик ишмердүүлүгүнүн жогорку деңгээли. Бирок жаңысын түзүү ар дайым мурунтан эле бар билим базасын ийгиликтүү өздөштүрүү менен байланышкан. Кесиптик билимге педагогикалык-психологиялык изилдөөлөрдүн натыйжалары гана эмес, муундар тарабынан топтолгон педагогикалык ишмердүүлүк тажрыйбасы да кирет. Башкача айтканда, бул чыныгы билим берүү процессинде аларды колдонуу деңгээлинде алынган билим. Жалпы педагогикалык билимдердин мындай системасы бул тармактагы адистин компетенттүүлүгүн мүнөздөйт жана профессионалдык маселени чечүүдө илимий мамиле жасоого жардам берет. Педагогикалык билимдин спецификасы алардын профессионалдык көндүмдөрдү калыптандырууда жүрүп жаткан иш-чараларга катышуусу менен мүнөздөлөт. Билимди практикалык колдонуунун мүнөзү ар түрдүү болушу мүмкүн жана студент аткарган интеллектуалдык ишмердүүлүктүн конкреттүү түрлөрүнө жараша болот. Азыркы илимий билимдерди практикалык өздөштүрүү деңгээли мугалимдин ишмердүүлүгүнүн мүнөзүн аныктайт. Чыгармачылык менен иштеген мугалим теориялык билимдин негизинде өзү байкаган реалдуу тарбия процессинин фактыларын жана кубулуштарын талдайт, өзүндө иш-аракеттин натыйжасын илимий көрө билүүсүн калыптандырат. Жана ошонун

натыйжасында педагогикалык максатка жетүү жолдорун жана каражаттарын ийгиликтүү өркүндөтүп келет.

Ал эми инновациялык иштин негизги функцияларына педагогикалык процесстин компоненттерин өзгөртүү кирет: билим берүүнүн максаттары, мазмуну, түрлөрү, ыкмалары, технологиялары, окутуу каражаттары, башкаруу тутумдары ж. б.

Окутууда инновациялык ыкмаларды колдонгон мугалим инновациялык идеяларга бай болушу керек. Инновациялык идеялардын булактары төмөнкүлөр болушу мүмкүн:

- күтүлбөгөн окуялар (ийгилик же ийгиликсиздик, иштин өнүгүшүнө же кеңейишине же көйгөйдү аныктоого түрткү катары);

- ар кандай карама-каршылыктар (студенттердин жүрүм-турумунун чыныгы мотивдери менен педагогдун практикалык иш-аракеттеринин ортосунда алардын суроо-талаптары жана каалоолору);

- педагогикалык процесстин муктаждыктары (методиканын алсыз жерлери, жаңы идеяларды издөө);

- жаңы билим берүү моделдеринин пайда болушу;

- демографиялык фактор ;

- студенттердин баалуулуктарынын жана мамилелеринин өзгөрүшү (студенттердин билимге, маанилүү баалуулуктарга болгон мамилесинин өзгөрүшү баарлашуунун жана кесиптик жүрүм-турумдун жаңы формаларын издөөгө алып келет);

- жаңы билим (жаңы концепциялар, билим берүү ыкмалары, конкреттүү методдор жана технологиялар)

Мугалимдин инновациялык ишмердүүлүгүнүн айырмалоочу белгилери:

- максат коюунун жаңылыгы;

- терең мазмундук;

- педагогикалык маселелерди чечүүдө мурда белгилүү болгон жана жаңы методдорду колдонуунун оригиналдуулугу;

- билим берүү процессин гумандаштыруунун жана жекелештирүүнүн негизинде жаңы концепцияларды, иштин мазмунун ,педагогикалык технологияларды иштеп чыгуу;

- өзүн аң-сезимдүү түрдө өзгөртүүгө жана өнүктүрүүгө жөндөмдүү болуусу [1, 118].

Жыйынтыктап айтканда, педагогдун тарбиялык ишмердүүлүгүндөгү жогорку жетишкендиктери инсанды олуттуу түрдө өстүрүүчү фактор болуп саналат. Инновациялык ишмердүүлүк менен алектенип, инновациялык ишмердүүлүктү өнүктүрүп, олуттуу көңүл бурууга татыктуу жаңы нерсени жаратып, мугалим өзүн өстүрөт. Экинчи жагынан, мугалим аткарган ишмердүүлүк канчалык жөнөкөй, бир тектүү болсо, анын ишмердүүлүгүнүн көрүнүү чөйрөсү канчалык кичине болсо, анын инсандыгы ошончолук аз өнүгөт. Ошол себептен, жаш муундарды окутууда инновациялык ишмердүүлүк олуттуу орунду ээлейт жана өзүн профессионалдык деңгээлде көрсөтүү ар бир педагогдун колунда. Педагогдун ишмердүүлүгүндөгү инновациялык ыкмалар, багыттар билим алып жаткан студентке олуттуу таасир берет жана тандаган кесибинин мыкты адиси болуусуна өбөлгө болот.

Колдонулган адабияттар:

1. Инновационное образование, гуманизм и система ценностных ориентиров современного российского общества: проблемы и перспективы: сборник статей. – М.: ООО “Планета”, 2010.-288с.

2. Инновационные преобразования, приоритетные направления и тенденции развития в экономике, проектном менеджменте, образовании, юриспруденции, языкознании, культурологии, экологии, зоологии, химии, биологии, медицине, психологии, политологии, филологии, философии, социологии, градостроительстве, информатике, технике, математике, физике: сборник научных статей по итогам межд. научно-практ. конф.; Спб., 29-30 апр. 2014 г. – Спб.: Изд-во “КультИнформПресс”, 2014. – 205 с.

3. Ковалев, Г.Д. Инновационные коммуникации [Текст]: учеб. пособие для вузов / Г.Д. Ковалев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 288 с.
 4. Муратов А., Акматов К. Окутуунун жаңы технологиялары [Текст] / А.Муратов, К. Акматов. - Бишкек, 2017. -320 б.
- Наркозиев, А.К., Янцен В.К. Инновационные технологии организации учебного процесса в вузах Кыргызстана [Текст] / А.К. Наркозиев, В.К. Янцен. – Бишкек: КРСУ, 2014. – 118 с.